

Serrallonga, el més gran dels bandolers

Text > **ESTER SEGUÍ**

Partint d'una de les figures més populars de les nostres contrades, Xavier López Vázquez (Sant Joan de les Abadesses, 1958) ens ofereix, amb l'ajuda de les il·lustracions de Ricard Dilmé i Burjats (Santa Coloma de Farners, 1966), un calidoscopi d'històries de Joan Sala, més conegut com a *Serrallonga*, per terres del Montseny i les Guilleries.

Nascut el 1594 i cinquè de sis germans, deu el sobrenom de *Serrallonga* al seu casament amb Margarida Tallades, pubilla del mas Serrallonga. L'assassinat de Miquel Barfull el portarà a ser un fugitiu de la justícia i a fer-se bandoler nyerro. La Catalunya dels segles XVI i XVII, en plena crisi econòmica, social i política, es dividia en dos bàndols antagònics de bandolers: els nyerros, possiblement més lligats a pobles petits i a la muntanya, i els cadells, més relacionats a pobles grans i a les valls. Capturat el 1633 a Santa Coloma de Farners, va ser brutalment assassinat a Barcelona: «A en Serrallonga li van donar cent assots. A en Serrallonga el van eixorejar i tenallar, li van tallar el cap i del seu cos van fer quatre quartos. Finalment, el seu cap va ser tancat dins d'una gàbia de ferro i penjat a la torre de la Porta de Sant Antoni de les muralles de Barcelona».

El llibre està estructurat en diferents parts: des de la història que explica la vida i miracles de Serrallonga a la zona de Viladrau fins a un decàleg cronològic i històric del bandoler, passant per un interessant glossari que nodreix la història d'aquest bandoler (*conco, corsecat, escó, fautor, galifardeu, pixaolives, veguer*, etc.). També cal destacar l'apartat «Cançons, romanços i plecs de canya i cordill», en què s'apleguen les cançons més populars sobre Serrallonga i en les quals es barreja el personatge històric, el de llegenda i el mític.

Serrallonga: Aventures i desventures del més gran dels bandolers es revela com un tribut a una figura que va ser i sempre serà el més gran dels nostres bandolers, víctima de les circumstàncies de l'època i encimbellat per la literatura romàntica. Més enllà de totes les llegendes, cal celebrar totes les representacions d'aquest bandoler, perquè multipliquen els relats i eixamplen l'imaginari col·lectiu d'aquest mite popular.

Aquesta relació entre la veritat i la llegenda confirma com l'artificialitat de la literatura no és un joc desconnectat de la realitat, sinó que té un cert poder de modificar-la segons les necessitats de l'època. Així, és al segle XIX i principis del XX quan els autors convertiran Serrallonga i els seus fets en una llegenda mítica

que ha arrelat arreu del territori català. Per tant, ja només cal que la imaginació voli sola: «Torna, torna, Serrallonga | que l'alzina ens cremaran, | que ens arrencaran les pedres, | que la terra ens robaran».

Múrids, herois i anodina gent normal

Text > **LAURA REIXACH**

«**L**a venjança d'en Rata», el primer capítol d'aquesta atíptica *Magawa* de Jaume Planas Perxachs (Blanes, 1977) pot espantar un xic els lectors poc avesats a gestionar un volum massa alt d'informació, perquè està tan farcit de detalls que gairebé no et deixa ni alenar. En ben poques pàgines coneixem en Rata, la Cris, en Pepo o l'Eva; ens assabentem de les seves relacions amoroses, reeixides o truncades, dels seus furtis de poca envergadura, de les seves addiccions a drogues toves o dures, i, al-

hora, també descobrim la influència de la Sarita Montiel, de l'Iggy Pop o d'en Cruyff en la fauna local d'aquesta mena de Macondo català que és la vila on s'esdevé tota la narració. Els personatges, els esdeveniments i les referències culturals s'encavalquen els uns amb els altres a un ritme frenètic, sense aturador. Planas, però, amb un estil que té nervi i solvència, sap relligar-ho tot molt bé i fer-ho entenedor.

Després d'aquest inici vertiginós, semblant a capbussar-se en aigües braves, l'avenç de la narració no de-

falleix ni en intensitat ni en diversitat. Això sí, a moments s'encalma una mica i Planas fa recordatoris d'històries o personatges prèviament esmentats, la qual cosa ajuda el lector a controlar el pols de la narració i no quedar-ne enfarfegat. La toponímia fictícia, que fa d'ancora mnemotècnica i dona versemblança geogràfica a tots els relats, és un recurs que també té un paper important en la comprensió del relat.

Magawa està estructurada en una sèrie de contes interdependents que

Passions i descobertes

Text > ESTEVE MIRALLES

Rosa Font Massot (Sant Pere Pescador, 1957) ha emprès recentment un dels cicles de creació literària més il·luminadors d'aquesta dècada, amb dues grans entregues poètiques (*Esquerda* i *Temps el·líptic*, 2022) i, ara, amb aquesta vibrant novel·la de passions, friccions i descobertes que és *Un bosc infinit* (Proa, 2024). És un llibre important, per com —malgrat ser una història d'època— conjura les pulsions i les tensions més contemporànies: proteccions i desproteccions, encaixos i desencaixos, arrelaments i desarrelaments.

Un bosc infinit és una novel·la de personatges magnífics, plens de matisos, de cares no vistes, de profunditat moral. Són gent «senzilla» —pagesos i ramaders, amos de bars, mossos de magatzem—, però Font els fa justícia endinsant-nos en tota la complexitat psicològica i antropològica que contenen: infatuacions, suspicàcies, depressions, esqueixaments, errors de càlcul, i valenties i covardies sense èpica ni redempció mecànica, però determinants. «Han passat moltes coses entre nosaltres», afirma una dona sàvia, «i quan un fil es talla ja no es pot tornar a enganxar». Són personatges que viuen: arrisquen, exploren —conscients— els seus límits. I guanyen comprensió: «Em pensava que es podia viure sen-

se estimar, que es podia viure només amb l'odi que flueix dels porus de la pell (...). Però viure en l'odi era com estimar-se en un cingle sense deixar cap rastre, cap record».

No apunto res del riquíssim material argumental del llibre. Amb tot, vull subratllar-ne la força narrativa. D'entrada, la potència de l'arrencada, amb un primer capítol subjugador. Després, la gran troballa del llibre: la mirada cànida i terrible del narrador principal, en Martí, un nen ferit —de cos i d'ànima— amb qui descobrim un món rural reconeixible i alhora inèdit, i amb qui assistim a una maduració desarboradora, en què tot allò que és matèric esdevé viscudament simbòlic, identificador, concretíssim i universal. I, al costat d'aquest relat d'expulsió de la infància (espai paradoxal de violència i d'afecte), assistim sense assistir-hi —magistralment— a una segona trama, que es farà present amb tota la contundència d'una trama principal. I finalment: un últim acte —aquella família de mas es trasllada a un pis de ciutat— que, mantenint la plena continuïtat del conjunt, ens transporta a una novel·la nova, inesperada, molt trasbalsadora, molt il·luminadora.

I tot això, paràgraf brillant a paràgraf brillant, llegit amb un constant

permeten a Planas dibuixar un microcosmos que retrata de forma polièdrica i coral aquest fictici Banyons dels Múrids, que té moltes coses en comú amb el Blanes real. N'hi ha prou amb esmentar que hi viu un escriptor xilè de renom i que hi ha una plaça de la Gent Gran. Coincidències massa explícites per afirmar que són fruit de la casualitat. Sense oblidar tampoc que l'autor d'aquest peculiar *Magawa* hi és nat.

Homenatge o font d'inspiració? Sens dubte, la resposta d'aquesta pregunta és una de les nombroses incògnites que amaga l'obra de Planas, que ja només amb el títol ens desperta la curiositat.

Magawa, un mot desconegut, de sonoritat poc usual en la nostra llengua, que porta la rúbrica d'una imatge desassossegant. Aquesta rata encanonada que, com ja és costum de l'editorial LlunydelRamat, ens captiva pel seu caràcter insòlit i ambigu. Una imatge que planteja un joc de significats ocults que tan sols és possible de desxifrar per mitjà de la lectura d'aquesta novel·la vibrant i barroca. Endinseu-vos-hi i descobrireu qui s'amaga darrere aquesta exòtica *Magawa*, una novel·la que, com diu el cambrer del Bar Aurelio, revela que «la fina línia divisòria entre un heroi i una vulgar persona corrent és indes- triable».

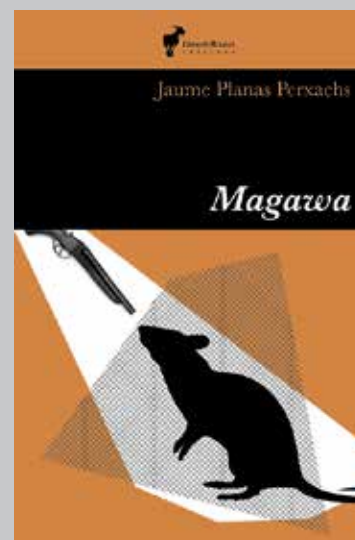

FONT MASSOT, ROSA.

Un bosc infinit.

Barcelona: Proa, 2024. 172 p.

plaer lector. El domini estilístic del ritme de la prosa que té Font (modulació respirada, imatges ben definides, pols narratiu destre) és un dels valors del llibre: una llengua de ple equilibri entre lirisme i col·loquialitat, entre ratificació de la natura i constatació del pes de la imaginació. I sempre al servei de la credibilitat del relat i de cada personatge, com aquest Martí —gran troballa— que ens agafa de la mà: «Ara entra al pis. M'afanyo a amagar-me rere la porta de l'habitació. Acluco els ulls i em tapo les orelles. El pols se m'accelera. Ja s'acosta. Els rajols del pis ballen i el so esquerdat es confon amb el repicar dels batecs del cor».

PLANAS, JAUME. ***Magawa.***

La Bisbal d'Empordà:

LlunydelRamat, 2024. 286 p.